

УДК 631.164.23

Г. Є. Павлова,

д. е. н., професор кафедри обліку, аудиту та управління фінансово-економічною безпекою, академік Академії економічних наук України, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро

О. В. Білоткач,

аспірант, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

G. Pavlova,

Doctor of Economics, Professor of Accounting, auditing and management of financial and economic security, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine, Dnipropetrovsk State Agrarian University of Economics, Dnipro

O. Bilotkach,

postgraduate student, Dnipropetrovsk State Agrarian University of Economics, Dnipro

SPECIAL QUALITIES DEVELOPMENT OF INVESTMENT SUPPORT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES OF DNIPROPETROVSK REGION

Сучасна інвестиційна політика сільськогосподарських підприємств Дніпропетровської області включає зростання вигод від залучення інвестицій. Необхідна практична розробка та реалізація конкретних заходів і механізмів інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств. Доведено, що для інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств Дніпропетровської області необхідна виважена державна підтримка, держава має виконувати функції гаранта стабільності інвестиційного клімату за рахунок проведення регламентованої та передбачуваної податкової, амортизаційної, митної, цінової та кредитної політики.

У статті представлені основні результати діяльності сільськогосподарських підприємств Дніпропетровської області. Досліджено специфіку, стан та тенденції розвитку інвестиційних процесів в сільському господарстві. Проведено економічну оцінку ефективності інвестицій сільськогосподарських підприємств Дніпропетровської області.

Modern investment policy of agricultural enterprises of Dnipropetrovsk region involves the growth of benefits from the investment. We need a practical development and implementation of specific measures and mechanisms of investment support for agricultural enterprises. It is proved that for the investment support of agricultural enterprises of the Dnipropetrovsk region balanced public support is required, the state should serve as the guarantor of the stability of the investment climate through the implementation of regulated and anticipated tax, depreciation, customs, pricing and credit policies.

The article presents the main results of agricultural enterprises in Dnipropetrovsk region. The specificity, status and trends of investment processes in agriculture are investigated. The economic evaluation of the effectiveness of farm investments in Dnipropetrovsk region is done.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційне забезпечення, сільськогосподарські підприємства, ефективність інвестиційних процесів.

Key words: investments, investment support, agricultural enterprises, efficiency of investment processes.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Важливим елементом здійснення структурних зрушень вітчизняної економіки, розвитку інноваційного сектору виступають інвестиції. Інтенсивний розвиток інвестиційних процесів сільськогосподарських підприємств забезпечить ринкову трансформацію економіки, сприятиме її входженню у світове співтовариство. Розвиток та динаміка інвестиційних процесів у

сільському господарстві формують стратегічну основу сталого економічного зростання економіки регіонів, країни.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств досить ґрунтовно досліджуються у наукових працях

Рис. 1. Механізм управління інвестиційними процесами діяльності підприємств аграрної сфери

Джерело: [7].

таких вчених, як І.М. Вахович [2], М.І. Кісіль [5], М.Ю. Коденська [6], С.В. Параконний [9] та ін. Однак, незважаючи на значний науковий доробок, на наш погляд, недостатньо уваги приділяється вивченню особливості розвитку інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств та визначенню стану, тенденції змін інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств залежно від дії внутрішніх та зовнішніх факторів.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є аналіз сучасного стану інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств Дніпропетровської області та розробка пропозицій щодо його покращення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Залучення інвестицій і забезпечення того, щоб це сприяло сталому розвитку сільськогосподарських підприємств є пріоритетом для всіх країн. Нове покоління інвестиційного забезпечення формується, проводячи більш широкі та більш складні розробки інвестиційної політики, при створенні або збереженні в цілому сприятливого інвестиційного клімату. Інвестиційні стратегії повинні створювати місця інклюзивного зростання і сталий розвиток повинен бути в центрі зусиль на залучення і використання інвестицій. Вони вирішують конкретні проблеми інвестиційної політики в сільськогосподарських підприємствах.

Головна функція інвестицій полягає у розширеному відтворенні виробництва, адже саме

інвестиції є рушієм економічного зростання. Можна стверджувати, що інвестиції є необхідною умовою поступового розвитку всього суспільства і, в першу чергу, через ті види діяльності, які в окремі періоди є досить привабливими [1].

Наявність природних ресурсів та їх диверсифікація є одними із вирішальних факторів, що роблять ту чи іншу область інвестиційно привабливою. У "Рейтингу інвестиційної привабливості регіонів" [10] за 2015 рік Дніпропетровська область займає 2 місце за цими показниками. Відповідні кліматичні умови області, земельні та водні ресурси сприяють ефективному розвитку сільського господарства, розвитку інвестиційних процесів.

Абсолютна більшість інвестицій у підприємства АПК надходить з недержавних джерел, питома вага яких у загальних обсягах інвестицій у основний капітал галузі становить 95—97%. Частка коштів державних (3—4%) і комунальних підприємств незначна (менше ніж 1%) і потребує збільшення до рівня, що забезпечуватиме виконання державних завдань щодо підтримки та регулювання інвестиційної діяльності підприємств аграрної сфери та сільській місцевості. Завдання Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2016 р. щодо фінансування відтворення основних засобів бюджетних організацій і установ, а також наукових закладів поки що не виконуються [7].

Побудова інвестиційної стратегії у підприємств аграрної сфери базується на економічних механізмах управління інвестиційними

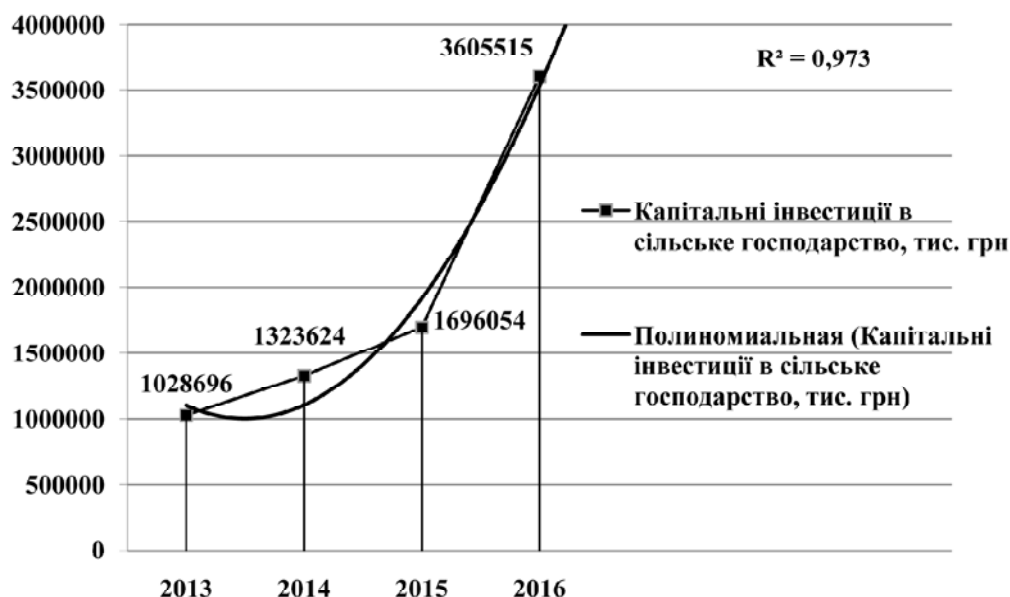

Рис. 2. Капітальні інвестиції в сільське господарство Дніпропетровської області

Джерело: побудовано за даними [8].

потоками галузі, який представлено на рисунку 1.

Для широкомасштабного залучення іноземних інвестицій найважливіше значення мають макроекономічні важелі впливу держави на реалізацію інвестиційної привабливості економіки країни, що покликані компенсувати недоліки загальноекономічної кон'юнктури і підсилити інвестиційну привабливість аграрної галузі. Ефективна національна політика в сфері залучення іноземних інвестицій повинна включати низку стимулюючих важелів, зокрема для сільського господарства — державну (в тому числі бюджетну) підтримку.

Дніпропетровська область — найпривабливіша для іноземних інвесторів серед регіонів України [3]. Динаміку інвестиційного процесу в сільському господарстві області відображено на рисунку 2.

Капітальні інвестиції в сільське господарство України в першому півріччі 2016 року скла-

ли 17 млрд грн., що на 73,8% більше, порівняно з показником за аналогічний період минулого року.

Протягом 2014—2015 років обсяг інвестицій в агросектор є найбільшим серед інвестицій в інші види економічної діяльності в Україні. У той же час, зростання капітальних інвестицій хоч і є позитивною тенденцією, що свідчить про привабливість агросектору, проте, враховуючи високу частку зношеності основних засобів і виробничої інфраструктури, український агропромисловий комплекс потребує десятки разів більших інвестицій.

Якщо порівнювати регіони за усією сумою освоєних в аграрному секторі економіки за три останні роки інвестицій впродовж аналізованого періоду, то на перше місце вийшла Київська область із сумою 6 млрд грн., далі з незначним відставанням Полтавська — 5,5 млрд грн., Вінницька — 5,0 млрд грн., Кіровоградська — 4,2 млрд грн. і Дніпропетровська — 4,1 млрд грн.

Таблиця 1. Показники ефективності інвестиційних процесів сільськогосподарських підприємств Дніпропетровської області

Показники	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2016 р. до 2013 р., +/-	2016 р. до 2013 р., %
Капітальні інвестиції на 1 га сільськогосподарських угідь, грн.	287,16	493,42	485,68	409,3	+122,14	142,53
Капітальні інвестиції на 1 працівника, грн.	18903,25	32055,81	31072,42	27727,65	+8824,4	146,68
Валова продукція сільського господарства на 1 грн. інвестицій, грн.	17,10	11,67	9,45	14,71	-2,39	86,02
Прибуток від реалізації продукції сільського господарства на 1 грн. інвестицій, грн.	1,57	1,20	0,85	0,98	-0,59	62,42

Джерело: [8] та власні розрахунки авторів.

Таблиця 2. Уточнені показники ефективності інвестиційних процесів сільськогосподарських підприємств Дніпропетровської області

Показники	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2016 р. до 2013 р., +-	2016 р. до 2013 р. %
Капітальні інвестиції на 1 га сільськогосподарських угідь, ум. од.	35,94	41,36	21,09	15,98	-19,96	44,46
Капітальні інвестиції на 1 працівника, ум. од.	2365,86	2687,00	1428,62	1082,69	-1283,17	45,76
Валова продукція сільського господарства на 1 грн. інвестицій, ум. од.	2,14	0,98	0,43	0,57	-1,57	26,63
Прибуток від реалізації продукції сільського господарства на 1 грн. інвестицій, ум. од.	0,20	0,10	0,04	0,04	-0,16	20,00

Джерело: [8] та власні розрахунки авторів.

Ці регіони також є одними з найбільш потужних виробників зерна, соняшнику, а також продукції тваринництва, що підтверджує наявний взаємозв'язок між обсягом капітальних інвестицій та одержуваної продукції [3].

Показники ефективності інвестиційних процесів сільськогосподарських підприємств представлені у таблиці 1.

Дані таблиці свідчать, що на кожний гектар сільськогосподарських угідь у 2016 році припало 409,32 грн. інвестицій в основний капітал сільськогосподарських підприємств Дніпропетровської області.

Вкладення інвестицій у 2015 році та у 2016 році виявилось ефективними з точки зору отриманих доходів від реалізації сільськогосподарської продукції області. У зазначені роки були отримані відповідні фінансові результати на вкладений капітал. У 2016 році сільськогосподарські підприємства області, використавши меншу суму інвестицій, отримали на 5,26 грн. більше доходу та на 0,13 грн. більше прибутку з 1 грн. інвестованих коштів.

Але висновки і узагальнення були отримані без врахування різкого знецінення національної валюти в досліджуваній період. Провівши перерахунок вищенаведених показників в умовних одиницях, прийнявши за умовну одиницю середню вартість американського долара в поточних періодах дослідження, ми отримали такі уточнені показники ефективності інвестиційних процесів сільськогосподарських підприємств що представлені у таблиці 2.

Дані таблиці 2 свідчать, що практично по всіх показниках існує негативна динаміка вкладення інвестицій у сільськогосподарські підприємства Дніпропетровської області протягом 2013—2016 років, з урахуванням девальвації національної валюти.

Сьогодні вже зрозуміло, що лише за рахунок використання наявного ресурсу вітчизняних чорноземів і досить сприятливого клімату, як це було в минулі роки, не можливо підтримувати стає динамічне підвищення врожайності та валових зборів сільськогосподарських культур [4].

Як свідчить вітчизняний та іноземний досвід, у сучасному сільському господарстві високіх результатів господарювання можна досягти лише за рахунок взаємовигідного поєднання трьох важливих складових успіху в цій сфері діяльності: використання розробок аграрної науки, стимулювання зацікавленості агробізнесу у їх впровадженні та гідної державної фінансової підтримки галузі.

Для ефективного процесу інвестування сільськогосподарських підприємств Дніпропетровської області необхідно визначити пріоритетні напрями розвитку галузі, найбільш доцільні на даний період часу об'єкти інвестування; розробити заходи мотивації праці для залучення висококваліфікованих працівників; забезпечити перехід економіки області на інноваційну модель розвитку; визначити можливості накопичення власних джерел фінансування інвестицій та інновацій.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПРОПОЗИЦІЇ

Як показали дослідження, Дніпропетровська область займає одне із перших місць у рейтингу інвестиційної привабливості областей України та має достатні можливості для залучення інвестиційних ресурсів в сільське господарство держави. При цьому спостерігається нестабільність в отриманні адекватних реальним можливостям результатів діяльності сільськогосподарських підприємств Дніпропетровської області: зменшується кількість діючих сільськогосподарських фермерських господарств, відбувається відтік кваліфікованих кадрів, зменшується сума отриманих доходів та прибутків підприємств, що в результаті відображається у погіршенні ефективності їх діяльності.

Підсумовуючи все, вважаємо, що основними причинами недостатньої інвестиційної активності Дніпропетровської області є складний процес входження іноземних інвестицій в країну, не висока довіра до стабільності урядових рішень, відсутність дієвих реформ, високий

рівень корупції та значні адміністративні перешкоди для розвитку інвестиційної діяльності; незацікавленість місцевих органів влади в окремих регіонах у швидкому і безперешкодному проходженні дозвільних документів, що супроводжують реалізацію інвестиційного проекту; військовий конфлікт на сході України.

Вирішення названих проблем, на нашу думку, поживає інвестиційний клімат Дніпропетровської області.

Література:

1. Андрушків І.П. Інвестування регіональної економіки та його ефективність в Україні: монографія / І.П. Андрушків, О.Д. Вовчак, Н.М. Рущишин; Львів. комерц. акад. — Л., 2010. — 192 с.

2. Вахович І.М. Концептуальні засади інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку регіону / І.М. Вахович, Г.А. Денисюк // Актуальні проблеми економіки. — 2011. — № 1. — С. 138—144.

3. Дніпропетровська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.adm.dp.ua/OBLADM/obldp.nsf/document.xsp?id=47E99B96E9142273C2257C5C004CA9E7>

4. Кернасюк Ю. Агроінвестиції у сталий розвиток [Електронний ресурс]. — Режим доступу: agro-business.com.ua/ekonomichniy-gektar/6269-agroinvestytsii-u-stalyi-rozvytok.html

5. Кісіль М.І. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного виробництва та сільських територій / М.І. Кісіль // Менеджмент: збірник наукових праць. — К., 2009. — № 11. — 225 с.

6. Коденська М.Ю. Мотиваційні чинники інвестиційного забезпечення розвитку аграрно-промислового виробництва / М.Ю. Коденська // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. — 2013. — № 2. — С. 62—66.

7. Лопатюк Р.І. Інвестиційне забезпечення підприємств аграрної сфери [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukr.vipreshebnik.ru/invest-men/4527-investitsijne-zabezpechennya-pidpriemstv-agrarnoi-sferi.html>

8. Офіційний сайт головного управління статистики у Дніпропетровській області [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.dnprstat.gov.ua/statinfo%202015/kap_inv/2016/ibd7.pdf

9. Параконний С.В. Напрями інвестиційного забезпечення розвитку економічного потенціалу підприємства / С.В. Параконний, Л.В. Войшвілло,

І.В. Шпанковський // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля: наук. журнал. — Луганськ, 2011. — № 11 (153), ч. 1. — С. 68—76.

10. Урядовий портал: Держінвестпроект: інвестиційна привабливість регіонів, повна версія рейтингу та звіту [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>

References:

1. Andrushkiv, I.P. Vovchak, O.D. Ruschyshyn, N.M. (2010), "Investing in the regional economy and its efficiency in Ukraine", monohrafiia, L'viv. komerts. akad., L., p. 192.

2. Vakhovych, I.M. and Denysiuk, H.L. (2011), "Conceptual bases of investment support of innovative development of the region", Aktual'ni problemy ekonomiky, vol. 1, pp. 138—144.

3. Dnipropetrovsk Regional State Administration, [Online], available at: <http://vvv.adm.dp.ua/OBLADM/obldp.nsf/dotsument.khsp?id=47E99B96E9142273Ts2257Ts5Ts004TsA9E7>

4. Kernasiuk, Yu. "Agroinvestment in sustainable development", [Online], available at: agro-business.tsom.ua/ekonomichniy-gektar/6269-agroinvestytsii-u-stalyi-rozvytok.html

5. Kisil', M.I. (2009), "Investment provision for the development of agrarian production and rural areas", Menedzhment: zbirnyk naukovykh prats, vol. 11, p. 225.

6. Kodens'ka, M.Yu. (2013), "Motivational factors of investment support for development of agrarian-industrial production", Visnyk Akademii pratsi i sotsial'nykh vidnosyn Federatsii profspilok Ukrainy, vol. 2, pp. 62—66.

7. Lopatiuk, R.I. "Investment support for agricultural enterprises", [Online], available at: <http://vvv.ukr.vipreshebnik.ru/invest-men/4527-investitsijne-zabezpechennya-pidpriemstv-agrarnoi-sferi.html>

8. Official site of the Main Department of Statistics in the Dnipropetrovsk region [Online], available at: http://vvv.dnprstat.gov.ua/statinfo%202015/kap_inv/2016/ibd7.pdf

9. Parakonnyj, S.V. Vojshvillo, L.V. Shpankovs'kyj, I.V. (2011), "Areas of investment support for the development of the economic potential of the enterprise", Visnyk Skhidnoukrains'koho natsional'noho universytetu imeni Volodymyra Dalia: nauk. zhurnal, Luhans'k, vol. 11 (153), ch.1, pp. 68—76.

10. Government portal: "State Agency for Investments: Investment attractiveness of regions, full version of the rating and report", [Online], available at: <http://vvv.kmu.gov.ua/>

Стаття надійшла до редакції 03.07.2017 р.